

Lese- og skriveplan for Olsborg skole

2023 - 2024

Formål med lese- og skriveplanen

Olsborg Skole har som mål at alle elever skal ha grunnleggende lese- og skriveferdigheter i alle fag. Denne planen skal være et verktøy i arbeidet med å nå dette målet. Planen vektlegger muntlig språkkompetanse, leseferdigheter og skriveferdigheter. Formålet med planen er å synliggjøre helhet og sammenheng i språk, lese- og skriveopplæringen ved skolen. Dette er en plan alle er forpliktet til å bruke i arbeidet med opplæringen i språk, lese- og skriveferdigheter i alle fag ved Olsborg Skole.

Marte Alise Karlsen

1.-4.trinn

De fleste elever begynner på skolen med stor motivasjon og høye forventninger til å lære å lese.

Elevene må derfor få gode leseopplevelser tilpasset mestringsnivået.

Mestring fører til motivasjon og glede, som igjen fremmer leseutviklingen til den enkelte elev. Derfor er det svært viktig å føle at man lykkes med lesingen fra første stund.

Hvert trinn bør vektlegge:

Høytlesing

- Elevene skal lese høyt daglig for læringsvenn, for lærer eller i form av korlesing.
- De voksne bør lese minimum 45 minutter fra ei skjønnlitterær/fagbok hver uke (eventuelt lydbok) på skolen, gjerne i matpausen.

Tilgang til bøker

- Elevene har tilgang til ulike litteratur og tidsskrifter i klasserom – bokasser

Mengdelesing

(sikre at elevene leser nok)

- Elevene har stillelesing i fag-/skjønnlitteratur hver dag
- Elevene skal lese hjemme i selvvalgt litteratur (skjønn-/faglitteratur, aviser, tegneserier, digitale tekster)
- Leseleksene skal være fra andre fag enn bare norskfaget

Leseprosjekt

- Bokanmeldelser og bokpresentasjoner
- Ulike leseaksjoner
- Forfatterbesøk dersom det er mulig.

Mål og tiltak for 1.trinn

Å utforske tale- og skriftspråket

God lese- og skriveopplæring begynner samme dag som elevene begynner på skolen. Gjennom varierte læringsaktiviteter er det lærerens oppgave å legge til rette for nysgjerrighet, fantasi og utforskning.

Det fonologiske året

Barn med språkkompetanse ved skolestart har gode forutsetninger for å uttrykke seg muntlig og for å lære å lese og skrive. Skolen skal utligne og kompensere for barns ulike språklige forutsetninger og ulike bakgrunn. Elevene må ledes til å oppdage og bli oppmerksomme på at tale og skrift har en forside og en innholdsside. Forsiden kan deles opp i setninger, ord, bokstaver og lyder, mens innholdssiden kan deles opp i ulike typer budskap. I løpet av året skal elevene på 1.trinn møte tale- og skriftspråk i så stor grad som mulig. Det betyr at samtaler, ordforklaringer, fortellinger, fellesopplevelser, høytlesing og tekstskaping må ha høy prioritet. Klasser som legger stor vekt på muntlig aktivitet rundt utforskning av tale og skriftspråk har bedre leseresultater enn klasser som gjør dette i mindre grad.

Hovedaktivitetsområder

Leseopplæring 1.trinn

Målet er at alle bokstaver er gjennomgått til jul, det vil si 2-3 bokstaver i uken. Elevene lærer både små og store bokstaver, men i automatiseringen skal de små bokstavene ha fokus. Dette for å komme raskt i gang med lesing og knekke lesekode. Hyppige repetisjoner sikrer at alle er med. Leseopplæringen har fokus på bokstavens lyd, men formidler også at bokstavene har et navn.

Elevene lærer enkle høyfrekvente ord som for eksempel er; jeg, og, det, de som, meg, deg, seg, med, her, hvem, hva, hvor.

I-pader/PC brukes i begynneropplæringen som et verktøy til repetisjon av bokstav-lyd og mengdetrening av fonologiske og etter hvert ortografisk lesing, gjerne i et stasjonsarbeid som selvstendig arbeid. Etter hvert som elevene knekker lesekode begynner man med veiledet lesing i småbøker på elevenes eget mestringsnivå. Differensierte leker gis helt fra oppstart.

Skriveopplæring 1.trinn

Barnet skal skrive på egne premisser. Vi kaller det oppdagende skrive-, eller barneskriking. Det vil si at elevene skriver etter de lydene de hører selv i ordene. Vi retter ikke, rettskriking kommer etter hvert. Ved bokstavinnlæringen introduseres elevene for både små og store bokstaver, men fokuset skal være på å lære å forme de små bokstavene riktig. En kan velge ulik progresjon på bokstavinnføringen, men et nøkkelord er: funksjonell bokstavkunnskap.

Elevene skal ha skriveaktiviteter hver dag. De skriver seg til lesing. Når elevene får skrive fra dag én, legges grunnlaget for skriking som redskap for læring i alle fag.

- Bruk av samskriking av felles tekst som verktøy. Læreren skriver ned elevenes forslag. Disse tekstene kan være et godt utgangspunkt for utforskning av lyder, spennende ord og setninger. Disse tekstene kan også brukes som leselekser.
- Jevnlige skrive dager kan bidra til at en får jobbet helhetlig med en skriveprosess.
- Veiledet skriking kan bidra til at en får jobbet med helhetlig med en skriveprosess.
- Felles opplevelse til inspirasjon
- Samtale med hele gruppen om opplevelsen
- Tankekart eller idèstorm
- Motivere og gjøre oppgaven spennende
- Elevene tegner fra opplevelsen
- Læreren arbeider med en liten gruppe elever
- Lærer og elev i dialog om opplevelsen med ulik støtte fra lærer
- Bruke skriveramme
- Presentere arbeidene

Hovedmål 1: Utvikle språklig bevissthet	Innhold og aktiviteter
Delmål: <ul style="list-style-type: none">• Kunne finne ord som rimer, og kunne rime på egenhånd• Kunne klappe rytmen i rim og regler• Kunne klappe stavelser i ord• Kunne dele opp ord i stavelser• Forstå hva en setning og et ord er, hva en stavelse og en lyd er• Kunne leseretningen• Kunne navnet og lyden til bokstavene	<ul style="list-style-type: none">• Bevisst bruk av språkleker i det daglige, f.eks. Jørgen Frost• Bruke stasjonsarbeid der det leses, skrives, snakkes og lekes med ord, veiledet lesing for alle, og I-pad/pc• La elevene møte bokstaver og skrift i klasserommet, f.eks. gjennom navnelapper, plakater, skilt, lister osv.• Bruke bokstavhuset• Vokaler og konsonanter i rødt og blått på veggen, bevisst bruk av disse

<ul style="list-style-type: none"> • Kunne trekke lyder sammen til ord • Ha kunnskapen om grunnstammen av ord (morfemer) • Kunne gjenkjenne og produserer sammensatte ord • Kunne uttale ord langsomt med kontrollert artikulasjon • Kunne forstå at ord i talespråket lydmessig skal stemme med bokstaver i skriftspråket • Kunne finne første, midterste og siste lyd i ord • Kunne lytte ut lydene i min. to til tre-lydsord • Automatisere både de små bokstavene og kjenne igjen de store, men hovedfokus på de små • Kunne forskjell på vokaler og konsonanter. • Lære grunnleggende begreper • Utvikle ordforrådet • Organisere ord i kategorier • Gjenkjenne høyfrekvente ord som; <i>jeg, meg, deg, er og det</i> 	<ul style="list-style-type: none"> • Daglig høytlesing og samtaler om innholdet - bevisstgjøre stemmebruk og intonasjon i litteratur • Mye skriving med lekeskriving og gradvis skriving med bokstaver (oppdagende skriving) • Daglig lesing og samtaler om innholdet; høytlesing i klasse/gruppe, stillelesing, korlesing utfra nivå og repetert lesing • Korte leselekser gjennom uka • Daglig begrepsstimulering • Arbeid med ukas ord • Gruppere ord i ordfamilier (f.eks o for å: <i>og, for, som, oss</i>) • Tett oppfølging av de som strever (Tidlig innsats). Øke deres språklige bevissthet(fonembevissthet) • Bruke "lesefingeren" ved lesing (lærer må modellere) • Utnytte naturlige situasjoner til språk- og erfaringsbasert begrepsstimulering daglig • Skrive både for hånd og på tastatur • Elevene skal møte et rikt utvalg av både fagtekster og skjønnlitterære tekster fra starten av • Lese tekster både på papir og digitalt • Umiddelbare tiltak for elever som ikke mestrer bokstavinnlæringen etter klassens progresjon. Periode med en-til-en/liten gruppe, og tett samarbeid med hjemmet
---	---

<p>Hovedmål 2: Utvikle muntlige ferdigheter som grunnlag for leseforståelse og lesestrategier</p>	<p>Innhold og aktiviteter</p>
<p>Delmål:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kunne "lese" illustrasjoner (forutsi noe av handlingen ved å lese illustrasjoner) • Kunne gjenfortelle en tekst • Kunne bruke situasjonsuavhengig språk • Kunne bruke muntlig tekstskaping som grunnlag for det skriftlige (både med og uten bildestøtte) • Kunne fantasere videre i en opplest tekst • Kunne lese og tolke enkle diagram • Lære om tekststrukturelle virkemidler (illustrasjoner, titler, overskrifter og enkle diagrammer) • Lære om språklige virkemidler 	<ul style="list-style-type: none"> • Dialogbasert undervisning med vekt på språklige ferdigheter • Modellere læring i alle læringsprosesser • Veiledet lesing ved høytlesing • Aktivere førkunnskaper • Trene muntlig fremstillinger med situasjonsuavhengig språk • Muntlig gjenfortelling og felles tankekart • Utnytte naturlig situasjoner til språk og erfaringsstimulering daglig • Bruke "lesefingeren" ved lesing • Repetert lesing for å oppøve automatisert avkodning og flyt • Korte leselekser • Gjennomføre ulike leseprosjekter (lesesiesta, lesekvart, bokorm, leseuker, leselest) • Trene muntlig fremstilling av kjente temaer i et situasjonsuavhengig språk

Hovedmål 3: Utforske og utvikle og skriftspråk	Innhold og aktiviteter
Delmål: <ul style="list-style-type: none">• Ha riktig blyantgrep• Kunne riktig skriveretning• Kunne skrive navnet sitt• Skrive seg til lesing (med blyant og på tastatur)• Fra lekeskriving til å skrive ord, setninger og små fortellinger• Kunne forme små og store bokstaver	<ul style="list-style-type: none">• Barneskrive til bilder• Barneskrive• Arbeide med blyantgrep og skriveretning i tillegg til skriving på tastatur• Elevene får bruke kroppen, naturen formingsaktiviteter i tillegg til blyant når de skal lære å forme bokstavene• Bruke border for å øve skriveretningen og finmotorikk• Bokstavprogram; lære bokstavens form med fokus på de små bokstavene)• Sporing• Skrive tekster i fellesskap• Skrive egne ord og tekster• Ulike rolleleker med skriving (for eksempel butikkdag, sykehuslek)• Veiledet skriving• Lærer modellerer i skriveprosesser for elevene utfra felles opplevelser samt skriving av enkle fagtekster

Hovedmål 4: Utvikle læringsstrategier	Innhold og aktiviteter
Delmål: <ul style="list-style-type: none">• Innføre strategier; kunne aktivere førkunnskap, bruke tankekart, kunne bruke enkle begrepskart (over- og underbegreper)	<ul style="list-style-type: none">• Læringsstrategier skal brukes i leseprosessen og som utgangspunkt for skriving• Lærer modellerer innføringer av nye strategier• Fokus på når, hvordan og hvorfor strategier brukes• Høytlesing/veiledet lesing der lærer modellerer før, under og etter lesing• Læresamtale (forkunnskaper før lesing, høytenking under lesing, felles idé-myldring)• Trening i å gjenfortelle tekster

Mål og tiltak for 2.trinn

Mot ortografisk lesing og skriving

Lesing og skriving må i større grad enn tidligere bli en naturlig del av alle timer uansett fag. Lese- og skriveaktivitetene må gi rom for den enkeltes krav til tilpasning.

Hovedaktivitetsområde:

Elevene videreutvikler tale- og skriftspråket ved å skrive og lese tilpassede tekster. Denne tilpasningen er helt avgjørende for at den enkelte elev skal oppleve mestring

og gis de beste forutsetninger for en god lese- og skriveutvikling. Etter hvert som elevene har knekt lesekode, og har kommet godt i gang med å lese og skrive, må fokuset bli å videreutvikle skriftspråket, lesesikkerheten og leseflyten. Lese- og skriveaktivitetene må gi rom for den enkeltes krav og tilpasning.

Hovedmål 1: Utvikle språklig bevissthet og lesetekniske ferdigheter	Innhold og aktiviteter
<p>Delmål:</p> <ul style="list-style-type: none">• Kunne alfabetet utenat• Videreutvikle språklig bevissthet• Kunne gjenkjenne, skrive og benevne alle bokstavene, små og store• Kunne koble bokstav til lyd og omvendt• Kunne ulike bokstavkombinasjoner som ikke uttales slik de skrives (-ng, skj, -rt osv)• Kunne lese de fleste ord ved å stave seg gjennom dem (fonologisk strategi)• Kunne skrive enkle lydrette ord• Ha automatisert de mest alminnelige ikke-lydrette ord som <i>jeg, som, og men</i> osv• Ha kjennskap til diftongene• Kunne dele ord i stavelser ved å klappe dem• Kunne dele ord i stavelser ved å prikke under vokaler og sette delestreker mellom stavelsene (2-3 stavelserord)• Kunne "lese" illustrasjoner og modeller (utnytte tekstens ressurser)• Kunne flere grunnleggende begreper• Videreutvikle ordforrådet	<ul style="list-style-type: none">• Dialogbasert undervisning med vekt på språklige ferdigheter• Modellere læring i alle læringsprosesser• Veiledet lesing ved høytlesing• Aktivere førkunnskaper• Trene muntlig fremstilling med situasjonsuavhengig språk• Muntlig gjenfortelling og felles tankekart• Utnytte naturlige situasjoner til språk og erfaringsstimulering daglig• Bruke pekefinger ved lesing• Repetert lesing for å oppøve automatisert avkodning og flyt• Leselekser hjemme; tilpassede lesetekster med fokus på repetert lesing etter hvert som de knekker lesekode• Gjennomføre ulike leseprosjekter (lesesiesta, bokorm, leseuker, leselyst)• Trene muntlig fremstilling av kjente temaer i et situasjonsuavhengig språk

Hovedmål 2: Utvikle strategier og teknikker for å lære leseforståelse i alle fag.	Innhold og aktiviteter
<p>Delmål:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kunne forstå det som leses • Kunne ta i bruk egne forkunnskaper i lesing. • Kunne stoppe opp ved ukjente begreper og ord i ulike tekster og lese på nytt, evt spørre lærer • Kunne gjenfortelle en tekst • Ha kjennskap til tekststrukturelle virkemiddel • Ha kunnskap om ulike teksttyper (sjangre) • Kunne stille enkle spørsmål til en tekst • Kunne svare på spørsmål til en tekst • Kunne bruke et situasjonsuavhengig språk • Kunne noen enkle ordtak 	<ul style="list-style-type: none"> • Nødvendig repetisjon fra 1.klasse • Begrepskart og tankekart (lærer modellerer) • Jobbe med innholdsforståelse, førforståelse og hypoteser • Streke under vanskelige ord i en tekst • Modellert læring • Jobbe med innholdsforståelse • Stasjonsarbeid; veiledet lesing • Bruke leseforståelsehefter/oppgaver • Arbeide med ukas fokusord • Bruke samtale om språk og innhold i ulike typer tekster • Bruke pekefinger ved lesing • Begrepskart

Hovedmål 3: Utvikle skriftspråket	Innhold og aktiviteter
<p>Delmål:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kunne skrive stavskrift, ikke nødvendigvis sammenhengende • Kunne skrive lydrette ord og noen enkle ikke-lydrette ord • Kunne skrive korte setninger • Kunne skrive setninger med sammenheng • Kunne skrive små fortellinger • Kunne variere setningsoppbygging av en setning på to måter • Ha kunnskaper om forskjellen mellom å skrive en fagtekst og en skjønnlitterær tekst • Kunne formulere spørsmål til setninger 	<ul style="list-style-type: none"> • Eksplisitt skriveundervisning i de ulike fagene • Bruke skriving knyttet til funksjon, f.eks lister, beskjeder osv • Bruke skriving etter fagenes premisser • Kunne skrive enkle fagtekster (veiledet skriving/eksempeltekster) • Skrive seg til lesing, bruk av PC/nettbrett til å jobbe innenfor elevenes nærmeste tilnæringszone

Hovedmål 4: Utvikle muntlige fremstillingsferdigheter	Innhold og aktiviteter
<p>Delmål:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kunne utføre handlinger basert på informasjon gitt i muntlige beskjeder • Kunne (med støtte) skille mellom meninger og fakta • Kunne fortelle en historie – og understreke handlingen ved hjelp av stemmebruk og intonasjon • Kunne fortelle om egne opplevelser og følelser 	<ul style="list-style-type: none"> ▪ Dialogbasert undervisning med vekt på språklige ferdigheter ▪ Modellert læring i læringsprosesser ▪ Muntlig gjenfortelling og felles tankekart ▪ Utnytte naturlige situasjoner til språk- og erfaringsstimulering daglig

<ul style="list-style-type: none">• Kunne uttrykke egne meninger• Kunne ta ordet etter tur• Kunne gjenfortelle innhold med egne ord• Kunne stille spørsmål til innhold• Kunne gi en tilbakemelding	<ul style="list-style-type: none">▪ La elevene få presentere diverse temaer for hverandre/for klassen▪ Trene muntlig fremstilling av kjente temaer i et situasjonsuavhengig språk• Øve seg på å gi konstruktive tilbakemeldinger på andres presentasjoner
--	---

Hovedmål 5: Utvikle læringsstrategier	Innhold og aktiviteter
Delmål: <ul style="list-style-type: none">• Videreutvikle innlærte læringsstrategier; kunne aktivisere forkunnskaper, kunne bruke enkle begrepskart, kunne strategien tankekart, få kjennskap til BISON-overblikk	<ul style="list-style-type: none">• Lærer veileder strategier før, under og etter lesing• Lærer veileder strategibruken til elevene kan bruke dem selvstendig• Dialog om tekst og teksten innhold

Mål og tiltak for 3.-4.trinn

Økt automatisering i lesing og skriving

Elevene skal nå være ferdige med den grunnleggende begynneropplæringen og vil være klare for å nytte disse kunnskapene i eget tempo. Elevene skal lese og skrive for å lære og for å oppleve. Dette er en sårbar fase i leseutviklingen

Når de etter hvert behersker ordavkodingen godt, vil de i ulikt tempo videreutvikle sine leseferdigheter både med hensyn til automatisering, leseforståelse og læringsstrategier. Her er det viktig å fokusere på sikker og nøyaktig lesing, og å lære ulike avkodingsteknikker. Det er svært viktig at de elevene som fortsatt henger etter med hensyn til grunnopplæringa, fanges opp og får ekstra støtte og hjelp.

Nivåforskjellene på trinnene blir tydeligere, og det er fortsatt nødvendig med et sterkt fokus på tilpasset opplæring.

Hovedaktivitetsområde:

Kravet til leseforståelse vil øke. Derfor er det viktig med systematisk arbeid med å utvide ordforrådet og begrepsapparatet i samtlige fag. Videre må innlæringen av strategier for økt leseforståelse intensiveres. Men det er viktig å huske at også de grunnleggende leseferdighetene (avkodingsferdighetene) skal videreutvikles hos alle elever. Opplæringen må vektlegge- og videreutvikle elevenes lesing på de tre ulike nivåer (tolk - forstå - reflektere) i alle fag.

Hovedmål 1: Utvikle flytende og automatisert lesing	Innhold og aktiviteter
<p>Delmål:</p> <ul style="list-style-type: none">• Kunne alfabetet utenat• Kunne de ulike språklydene• Bruke gode strategier for lesing av vanskelige ord• Utvikle begrepsforståelsen• Lese og forstå vanskelige ord ved å finne grunnmorfemet• Ha automatisert de hundre mest høyfrekvente ordene• Kunne lese tilpassede tekster flytende• Kunne lese lengre tekster (utholdenhet)• Øke lesehastigheten uten at det går ut over avkoding, sikkerhet og forståelse• NB! Sikkerhet og forståelse kommer før hastighet!• Kunne lese en tekst på ulike måter• Kunne lese med innlevelse	<ul style="list-style-type: none">• Nødvendig repetisjon fra 1. og 2.trinn• Fortsette å arbeide med fonologisk lesing• Arbeide med alfabetisering• Arbeide med stavelser, bokstav- og lydkombinasjon og grunnmorfemer• Arbeide med ukas fokusord• Gruppere ordfamilier• Felles lesing av fagtekster og skjønnlitterære tekster der man jobber med begreper og betydningen av ord• Bruke ulike lesemåter (høytlesing, korlesing, stillelesing, parlesing og repetert lesing)• Knyttneveregelen• Sørgje for at tekster og leselekser er tilpasset barnets lesenivå (skal forstå 90-95% av ordene. Knyttnevemetoden)• Samtaler rundt ord, begreper og sammensatte ord, lage ordforklaringer• Systematisk begrepsundervisning i alle fag• Arbeide med ordkjeder• Umiddelbare tiltak for elever som ikke mestrer leseopplæringen etter klassens progresjon

Hovedmål 2: Øke leseerfaring og leseforståelse	Innhold og aktiviteter
<p>Delmål:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Lese for å lære • Kunne gjenfortelle en tekst • Finne svar på spørsmål i en tekst (finne, tolke, reflektere) • Kjenne til noen språklige virkemidler; gjentakelser, enkle språklige bilder i skjønnlitteratur og faglitteratur, eventyr, rim, dikt, gåter, vitser, fakta, lister, brev, aviser, enkle intervju og fortelling • Kunnskap om ikke-kontinuerlige tekster; kunne lese og tolke enkle tabeller, diagrammer, statistikker og bruksanvisninger • Kunne vurdere hensikt og mål for lesingen 	<ul style="list-style-type: none"> • Modell-læring • Arbeide med førforståelse, hypoteser og oppsummering (VØL-skjema) • Lærersamtalen; fellesundervisning, modellering, dialog) • Veiledet lesing: Lese fagtekster med veiledning fra lærer • Systematisk bruk av skolebiblioteket, nettressurser og oppmuntring til bruk av folkebiblioteket • Tiltak for de elever som skårer nær eller under kritisk grense på kartleggingsprøver (eksempelvis lesekurs) • Repetert lesing for å oppøve flyt • Lese digitale og sammensatte tekster

Hovedmål 3: Utvikle skriftspråket	Innhold og aktiviteter
<p>Delmål:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Få økt skriveglede og skriveferdighet • Utvikle sammenhengende skrift i sin egen takt (stavskrift) • Kunne skrive en tekst med struktur (med begynnelse, handling/hoveddel og avslutning) • Kunne rettskrivingsregler og bruke de i egne tekster • Videreutvikle skriveferdigheter innenfor de ulike fagene og kunne skrive på fagenes premisser • Kunne oppsummere lest tekst og skrive et sammendrag • Kunne bruke læringsstrategier som utgangspunkt for tekstskaping 	<ul style="list-style-type: none"> • Skrive egne bøker, fellesbøker og tekster • Eksplisitt skriveundervisning i fagene • Proessorientert skrivning • Systematisk arbeid med rettskriving • Systematisk arbeid med begrepsforståelse i de ulike fagene • Systematisk arbeid med ord og ordforståelse • Bruk av PC som skriveredskap og egnede PC-program til øvelse • Faglærere modellerer tekstskriving i de ulike fagene

Hovedmål 4: Utvikle muntlige fremstillingsferdigheter	Innhold og aktiviteter
<p>Delmål:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kunne lytte og gjenkjenne informasjon og argumentasjon • Kunne forklare forskjellen mellom fakta og meninger • Kunne planlegge, utforme og gjennomføre muntlige presentasjoner • Kunne bruke digitale ressurser som støtte • Kunne si hva som er formålet med presentasjonen 	<ul style="list-style-type: none"> • Dialogbasert undervisning med vekt på språklige ferdigheter • Mediert læring i alle læringsprosesser (det innebærer at vi lærer og utvikler oss gjennom sosial og kulturell deltakelse og ved å benytte den kunnskapen og de bruksmulighetene som ligger i de kulturelle gjenstandene vi får tilgang til)

<ul style="list-style-type: none">• Kunne velge virkemidler og ressurser som passer til situasjon og tilhørere• Kunne fortelle om et faglig emne ved hjelp av relevante ord og begreper• Kunne uttrykke og argumentere for egne meninger• Kunne ta ordet etter tur i samtaler• Kunne gjengi innhold med egne ord og stille oppklarende og utdypende spørsmål	<ul style="list-style-type: none">• Muntlig gjenfortelling og felles tankekart• Utnytte naturlige situasjoner til språk og erfaringsstimulering daglig• La elever få presentere diverse temaer i et situasjonsuavhengig språk• Øve seg på å gi konstruktive tilbakemeldinger/fremovermeldinger på andres muntlige presentasjoner• Øve seg i å argumentere for sitt standpunkt i en diskusjon
--	--

Hovedmål 5: Utvikle læringsstrategier	Innhold og aktiviteter
Delmål: <ul style="list-style-type: none">• Kunne anvende tidligere innlærte læringsstrategier• Aktivere forkunnskaper• Forstå hensikten med å bruke nøkkelord• Kunne utføre selvstendig arbeid og vurdere egen innsats i forhold til oppsatte mål• Velge hensiktsmessig lesestrategi med tanke på teksttype• Kunne vurdere egen læring	<ul style="list-style-type: none">• Arbeide med enkle begrepskart, tankekart, utvidet tankekart, VØL-skjema, nøkkelord og bruke BISON-overblikk• Idémyldring og ordassosiasjoner• Arbeide med sammensatte tekster, både papirbaserte og digitale (øve seg i å utnytte informasjonen i illustrasjoner, diagram, tabeller og grafer)• Formulere læringsmål som formidles til elevene ved å overvåke sin egen læringsprosess

5.-7.trinn

"Den andre leseopplæringen" - fra å lære og lese til å lese for å lære.

Overgangen fra 4. til 5. trinn oppleves som vanskelig for mange elever. Nå møter de fagtekster som krever abstrakt tenking i større grad enn tidligere.

Tekstene i lærebøkene oppleves som utilgjengelige for mange pga. form, lengde og innhold. Elever med gode avkodingsferdigheter opplever kanskje for første gang at lesing byr på utfordringer, og at lesemotivasjonen blir satt på prøve.

Sikker og rask avkoding er ikke alene tilstrekkelig til å oppnå god leseforståelse. Elevene møter tekster som omhandler emner de ikke har etablert forkunnskap om. Dette påvirker mulighetene til å få med seg innholdet (Bråten 2007). De dyktigste leserne igangsetter kognitive og metakognitive prosesser for å kompensere for dette. Elever som viser middels eller lavere leseferdigheter på småskoletrinnet blir ofte hengende etter på mellomtrinnet.

Disse elevene må lære seg strategier for å lære, hvis ikke vil avstanden til de flinke elevene bli større i takt med at de faglige kravene øker. Det er avgjørende for elevenes leseutvikling at det jobbes systematisk med veiledet lesing, tekstsamtaler, begrepsinnlæring og strategier for lesing. I tillegg er det viktig å fortsette arbeidet med å styrke muntlige språkferdigheter og språkforståelse.

Særlig viktig er det å stadig ha fokus på fonologiske ferdigheter. (Det er overraskende mange elever på mellomtrinnet som ikke kan klappe stavelser, eller som i det hele tatt vet hva en stavelse er!).

Hvert trinn bør vektlegge:

Høytlesing

- Elevene skal lese høyt daglig for læringsvenn, for lærer eller i form av korlesing.
- De voksne bør lese minimum 45 minutter fra ei skjønnlitterær/fagbok hver uke (eventuelt lydbok) på skolen, gjerne i matpausen.

Mengdelesing

(sikre at elevene leser nok)

- Elevene har stillelesing i fag-/skjønnlitteratur hver dag
- Elevene skal lese hjemme i selvvalgt litteratur (skjønn-/faglitteratur, aviser, tegneserier, digitale tekster)
- Leseleksene skal være fra andre fag enn bare norskfaget.

Tilgang til bøker

- Elevene har tilgang til ulik litteratur og tidsskrifter i klasserom – bokkasser

Leseprosjekt

- Bokanmeldelser og bokpresentasjoner
- Bokuke, leseaksjoner
- Forfatterbesøk dersom mulig.

Mål og tiltak for 5.-7. trinn

Veiledet lesing til alle på mellomtrinnet Hva er veiledet lesing?

Veiledet lesing er en undervisningsmetode som gir elevene tilpasset og strukturert leseopplæring.

Læreren støtter og veileder eleven i leseutviklingen ved bl.a. å benytte ulike strategier for å tilegne seg tekst.

Elevene tilegner seg lesestrategier som kan anvendes i andre lesesituasjoner.

Gode lesestrategier

Skaffer oversikt over hva teksten handler om. Vet hvorfor han/hun leser. Prøver å forutsi hva som skjer. Prøver å forstå vanskelig e ord ut fra sammenheng. Bruker markeringer, uthevninger, de viktigste begrepene, sentrale ideer. Bruker sin forkunnskap. Revurderer gammel kunnskap mot ny. Lager mentale bilder av det han/hun leser.

Læringsstrategier

Læringsstrategier er fremgangsmåter elevene bruker for å organisere sin egen læring. Det er strategier for å planlegge, gjennomføre og vurdere eget arbeid for å nå læringsmål. Det innebærer også refleksjon over nyervervet kunnskap og anvendelse i nye situasjoner. Gode læringsstrategier fremmer elevenes motivasjon for læring og evne til å løse vanskelige oppgaver også i videre utdanning, arbeid og fritid.

Hovedmål 1:

Mestre flytende og automatisert lesing

Delmål:

- Kunne lese tekster med rask og sikker avkodning
- Kunne bruke strategier for lesing av vanskelige ord
- Kunne velge passende lesestoff/bøker – utfra egne leseferdigheter
- Kunne lese lengre tekster (utholdenhet)
- Utvikle et stadig mer situasjonsuavhengig språk
- Mestre de ulike fagenes språk og terminologi
- Utvikle ordforråd
- Kunne bruke leksikon/synonymordbok til ordavklaring (i bok og på nett)
- Videre automatisering av høyfrekvente ord
- Kunne velge hensiktsmessige lesestrategier i forhold til tekst
- Videreutvikle evnen til selvkorrigerings
-

Innhold

og aktiviteter

- Videreutvikle avkodingsferdighetene
- Trene fonologiske ferdigheter
- Arbeide med språklige detaljer som; stavelser, sammensatte ord, morfemer (ordenes minste meningsbærende enhet), bøyning av ord, høyfrekvente ord, ikke - regelrette ord, komplekse ord, m.m.
- Mengdelesing
- Repetert lesing for å oppøve flyt (hel klasse, gruppe, en-til-en)
- Veiledet lesing
- Anvende tekst som er tilpasset elevene. Selvstendig lesenivå hvor elevene leser med 90-95% sikkerhet
- Arbeid med ukas fokusord i ulike fag
- Høytlesing/felleslesing i alle fag der man samtaler og reflekterer over innhold, ord og begreper, både fagspesifikke ord og akademiske ord som anvendes i tekster på tvers av fag
- Arbeid med å finne synonymer, antonymer og kategorisere ord
- Øve seg i å overvåke egen læring i alle fag

Hovedmål 2: Styrke leseforståelse og videreutvikle lesestrategier	Innhold og aktiviteter
<p>Delmål:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Kunne vurdere hensikt og mål med lesing • Kunne gjenfortelle en tekst • Kunne stille relevante spørsmål til en tekst. Finne svar og informasjon i en tekst (lete, finne, sammenfatte, reflektere) • Kunne bruke tekststrukturerende virkemiddel som støtte i lesing (illustrasjoner, tabeller, grafer og diagram) • Kunne de fem lesestrategiene: BISON, skanning, fotolesing, hurtiglesing og nærlæsning • Elevene skal på egen hånd i større og større grad kunne aktivere egen kunnskap og erfaringer i forhold til et emne eller tekst • Elevene skal utvikle evner som gjør de i stand til å forholde seg aktiv til teksten, overvåke egen forståelse: stille dybdespørsmål, utvikle hypoteser, underveis oppsummere, trekke slutninger, tolke og utprøve hypoteser 	<ul style="list-style-type: none"> • Modellering for å bruke rett lesestrategi, samt å utnytte de tekststrukturelle og språklige virkemidlene i teksten • Læresamtalen: Fellesundervisning og dialog om innhold og begreper • Lærer modellerer de ulike strategiene. • Bruke varierte lesestrategier i forhold til ulike tekster og ulike formål • Arbeide med leseforståelse i alle fag • Modellere lesing av digitale tekster

Hovedmål 3: Videreutvikle skrift og skriftspråk	Innhold og aktiviteter
<p>Delmål:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Mestre en tydelig og funksjonell håndskrift • Kunne omsette tanker, følelser og kunnskap til god skriftlig formidling • Kunne bruke egnede strategier som utgangspunkt for tekstskaping, og som verktøy i skriveprosessen i de ulike fagene • Mestre rettskriving og grammatikk • Kunne bruke digitale verktøy til skriftlig fremstillinger • Kunne skrive alle høyfrekvente ord riktig • Videreutvikle tekstskriving mht innhold, språk, grammatikk og struktur, og kunne anvende dette relevant innenfor de ulike fagene (skrive på fagets premisser) • Kunne gi og motta konstruktive tilbakemeldinger (prossessorientert skrivning med oppfølging av lærer) • Kunne anvende tenkeskriving og presentasjonsskriving som redskap for læring i de ulike fagene 	<ul style="list-style-type: none"> • Skrivetrening i alle fag • Systematisk arbeid med eksplisitt skriveundervisning i de ulike fagene • Prossessorientert skrivning • Faglærer modellerer skrivning av gode fagtekster (og bruker gjerne gode elevtekster som modelltekster) • Systematisk arbeid med rettskriving • Systematisk arbeid med begrepsforståelse i alle fag • Sette krav til tydelig håndskrift i alle skriftlige arbeid i alle fag • Øving i å mestre ulike teksttyper skriftlig (aktivt bruke skrivetrekanten og skrivehjulet i undervisningen – se vedlegg) • Skrive fri tekst med fokus på rettskriving og språklige virkemidler • Skrivetrening på PC • Skrive gjenfortellinger

Hovedmål 4: Utvikle muntlige fremstillingsferdigheter	Innhold og aktiviteter
Delmål: <ul style="list-style-type: none">• Kunne lytte etter og gjenkjenne info og argumentasjon• Kunne forklare forskjellen mellom fakta og meninger• Kunne planlegge, utforme og gjennomføre muntlige presentasjoner• Kunne bruke digitale ressurser som støtte• Kunne si hva som er formålet med presentasjonen• Kunne velge virkemidler og ressurser som passer situasjonen og tilhørere• Kunne fortelle om et faglig emne ved hjelp av relevante ord og begreper• Kunne uttrykke og argumentere for egne meninger.• Kunne ta ordet etter tur i samtaler• Kunne gjengi innhold med egne ord og stille oppklarende og utdypende spørsmål	<ul style="list-style-type: none">• Dialogbasert undervisning med vekt på språklige ferdigheter• Mediert læring i alle læringsprosesser• Muntlig gjenfortelling og felles tankekart• Utnytte naturlige situasjoner til språk og erfaringsstimulering daglig• La elevene få presentert diverse temaer for hverandre og for klassen• Trene muntlig fremstilling av kjente temaer i et situasjonsuavhengig språk• Øve seg på å gi konstruktiv tilbakemelding/fremover-melding på andres muntlige presentasjoner• Øve seg på å argumentere for sitt standpunkt i en diskusjon

Hovedmål 5: Utvikle læringsstrategier	Innhold og aktiviteter
Delmål: <ul style="list-style-type: none">• Videreutvikle tidligere lærte strategier og kunne anvende disse (BISON, VØL, tankekart, enkle begrepskart, nøkkelord...)• Lære nye strategier<ul style="list-style-type: none">○ Kolonnenotat○ Venndiagram• Kunne strategien: lage spørsmål til tekst (FoSS – forholdet – spørsmål – svar)	<ul style="list-style-type: none">• Systematisk arbeid med strategilæring i alle fag.• Lærer modellerer strategibruk (elevene adopterer disse gradvis til egne strategier)• Elevene modellerer strategier for hverandre ("Slik lærer jeg best når jeg leser en tekst")• Nye og gamle strategier skal brukes systematisk i alle fag• Bruk av PC i arbeid med strategier (Word, tankekartprogram)• Lære OneNote og andre funksjoner i Office 365

Lesing i alle fag – lesing av fagtekster

FØR-LESEFASEN: Planlegge og klargjøre	LESESTRATEGI	LÆRINGSSTRATEGI – et lite utvalg av muligheter:
	Målretting	<ul style="list-style-type: none"> • Formål med lesingen • Lesemåte utfra formålet • Læringsmål og kriterier (forstå hva de skal lære og hva som er forventet av dem)
	Gjøre seg kjent i teksten	<ul style="list-style-type: none"> • Blå igjennom teksten - hva slags tekst? Hvor lang? • Ta et BISON-overblikk - se på Bilder/Innledning/Siste avsnitt eller sammendrag/ Overskrifter/ NB!-ord
	Hente fram bakgrunnskunnskapen	<ul style="list-style-type: none"> • Samtalerunde med startere - når jeg ser dette, så tenker jeg på... Dette minner meg om. • Lage tankekart - Hva kan du om dette fra før? • Bruke VØL-skjema (V: vet fra før, Ø: ønsker å lære) • Skrive logg
	Sortere teksten – lage en skriftlig oversikt	<ul style="list-style-type: none"> • Tankekart med overskrifter på ulike nivå (ulike farger) • Styrkenotat - innholdsliste delt opp med nivåforskjeller og fargekoder
	Nye ord – og deres betydning	<ul style="list-style-type: none"> • Samtale om nye ord • Skjema/liste over nye ord og betydningen • Strukturert tankekart/ ordkart
LESEFASEN: Omforme og bearbeide	LESESTRATEGI	LÆRINGSSTRATEGI – et lite utvalg av muligheter:
	<p>Lese hele kapitlet i sammenheng</p> <p>Les avsnitt for avsnitt</p> <p>Omforming og bearbeiding av informasjon i teksten</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Korlesing (felles høytlesing) • Høytlesing fra lærer med lesestopp • Læresamtale • Lesegruppe med roller - bruke rollekort • Startere • Lese med blyant i hånda • Merketusj • Tankekart • Nøkkelord og nøkkelsetninger • Jeg vet-setninger og Jeg vet-tekst • Lage spørsmål - FOSS strategien • Nye ord - ordkart/ordkort/to eller tre kolonneskjema • Skrive logg
ETTER-LESEFASEN: Kontrollere og vurdere	LESESTRATEGI	LÆRINGSSTRATEGI – et lite utvalg av muligheter:
	Oppsummering muntlig – hva har jeg lest og lært?	<ul style="list-style-type: none"> • Samtale 2 og 2/grupper/felles • Læresamtale • Dramatisere • Holde foredrag/ presentasjon
	Oppsummering skriftlig – hva har jeg lest og lært?	<ul style="list-style-type: none"> • Sammendrag • Styrkenotat • Strukturert tankekart • Veggavis/powerpointframvisning/photostory... • Skrive fagtekst
	Refleksjon – hvordan har jeg jobbet? Hva har jeg lært??	<ul style="list-style-type: none"> • Refleksjonssamtaler/egenvurdering/kameratvurdering • Læresamtale • Refleksjonslogg - VØL (L: lært)

Lese- og læringsstrategier - for leseforståelse i alle fag

Ved lesing av alle typer tekst fokuseres det på bruk av lese- og læringsstrategier FØR, UNDER og ETTER lesingen.

Det blågrå feltet viser hvilke strategier det skal jobbes med i hele opplæringsløpet.

De nevnte strategier er et minimum av hva elevene skal lære.

Læringsstrategier	BH	1. trinn	2. trinn	3. trinn	4. trinn	5. trinn	6. trinn	7. trinn	8. trinn	9. trinn	10. trinn
B I S O N (Bilde og Overskrifter)											
Tegne fra teksten, tegnekart, friformkart/tankekart											
Spørreord for å strukturere teksten (hvem, når, hva)											
Tankekart – fra enkel til vanskeligere struktur											
FØSS (forholdet spørsmål og svar – se vedlegg)											
Kolonnenotat											
VØL- skjema											
Nøkkelord og nøkkelsetninger											
Begrepskart/Ordkart											
B I S O N											
Strukturert tankekart											
Læresamtale											
VENN-diagram											
Sammendrag											
Repetisjon og videreutvikling av innlærte strategier											
Elevene finner «sine» strategier											
Videreutvikle innlærte strategier											
Tema og kommentarsetninger											
Bruke strategier variert og fleksibelt											

Kilde: Farsund kommunes leseplan

Læringsstrategier = den strategien en velger for å strukturere, organisere og bearbeide innholdet i det en leser for at læringsutbyttet skal bli best mulig.

<p>Skumllesing trenes når en gjør elevene oppmerksomme på meningsbærende enheter i Læringsstrategi er den strategien en velger for å strukturere, organisere og bearbeide innholdet i det en leser for at læringsutbytte skal bli best mulig teksten, overskrifter, enkeltord, setningsdeler, første setning i avsnittene osv. Målet er å skaffe seg oversikt over en tekst (BISON).</p>	<p>Skimming brukes gjerne i forbindelse med lesing av nettekster. Målet er det samme som med skumllesing – å skaffe oversikt over en nettekst og hva som er viktig å se nærmere på og hva en like gjerne kan navigere vekk fra.</p>	<p>Fotolesing er en metode en bruker for å få et kjapt og grovt overblikk over en tekst. Fotolesing er å kaste et fort blikk på sidene mens man blar gjennom boka. Med dette får du en oversikt over hvordan teksten er bygget opp og over en del av innholdet.</p>
<p>Hurtiglesing er å lese alle ordene hurtig og oppfatte det meste av innholdet.</p>	<p>Letelesing/skanning brukes når en er på jakt etter detaljer i en tekst. Letelesing leder sjelden til en helhetlig forståelse, men kan være hensiktsmessig når formålet med lesingen er å finne svar på konkrete spørsmål.</p>	<p>Nærlesing eller dybdelesing vil si å lese og bearbeide teksten på ulike måter for å lære. Den som nærleser bruker strategier i før-, under- og etter lesefasen.</p>
<p>Surfing er lesing på nett der leseren flyter med teksten og lar produsenten av teksten bestemme ruten eller at leseren følger den «veien» som han fanges av i øyeblikket.</p>	<p>Ikke-lineær lesing eller diskontinuerlig lesing, er lesing av tekster som ikke har en klar begynnelse eller slutt. Lesemåten trenes gjerne ved å lese nettekster, men også - boktekster kan benyttes for å lære elevene å skape sammenheng i sammensatte eller multimodale tekster. Elevene må lære seg å utnytte informasjonen fra bilder, grafer, tabeller, illustrasjoner, lydfiler osv. og gå opp egen «lesesti» gjennom nettekster så vel som læreboktekster.</p>	<p>Stillelesing er å lese stille for seg selv, og er trolig den vanligste lesemane i både fritidslesing og lesing i skolesammenheng. Lesemåten brukes mye, men er ikke alltid like effektivt. I ethvert klasserom sitter elever som ikke får med seg innholdet når de leser stille. Lærer må alltid følge opp forståelsen med samtaler, logger eller arbeid der de får anledning til å vise det de har lært.</p>
<p>Lineær lesing er å lese en tekst fra en klart definert begynnelse og til en like definert slutt. Romaner, noveller og de fleste læreboktekster leses som regel lineært.</p>	<p>Høytlesing er når læreren leser høyt for elevene, eller når elevene leser høyt for seg selv. Læreren modellerer god lesing og alle elevene får samme tilgang til stoffet. Mange elever har stort utbytte av å lese enkelte tekster på denne måten fordi det gjør det enklere å tilpasse lesefarten til innholdet og at de lærer bedre når de hører teksten samtidig som de leser den.</p>	<p>Opplevelseslesing er lesemane elevene oftest bruker i frilesing på skolen eller hjemme. Opplevelseslesing – av både faglitteratur og skjønnlitteratur – gir elevene leseerfaringer. De etablerer egne leseroller og lesevaner, og de kan bevisst og/eller intuitivt prøve ut ulike forståelsesstrategier.</p>
<p>Sentrallesing er lesing der oppmerksomheten orienteres mot midten av skjermen (nettekster).</p>	<p>Korlesing er å lese høyt sammen med andre. Lesemåten egner seg spesielt godt når målet er å styrke leseflyt (uttale og intonasjon) og skape liv i teksten. Metoden brukes også for å gi lesestøtte når tekstene er utfordrende og vanskelige. Alle elevene får samme erfaring med teksten, lest like mye, like fort og samtidig.</p>	<p><i>Lesestrategier = den måten en velger å lese en tekst på. Det handler om å velge riktig lesemane til de ulike tekstene.</i></p>
<p>Periferlesing er lesing der oppmerksomheten ledes mot skjermens periferi – ut mot sidene og menyer og lenker.</p>		

VEDLEGG SKRIVEHJULET

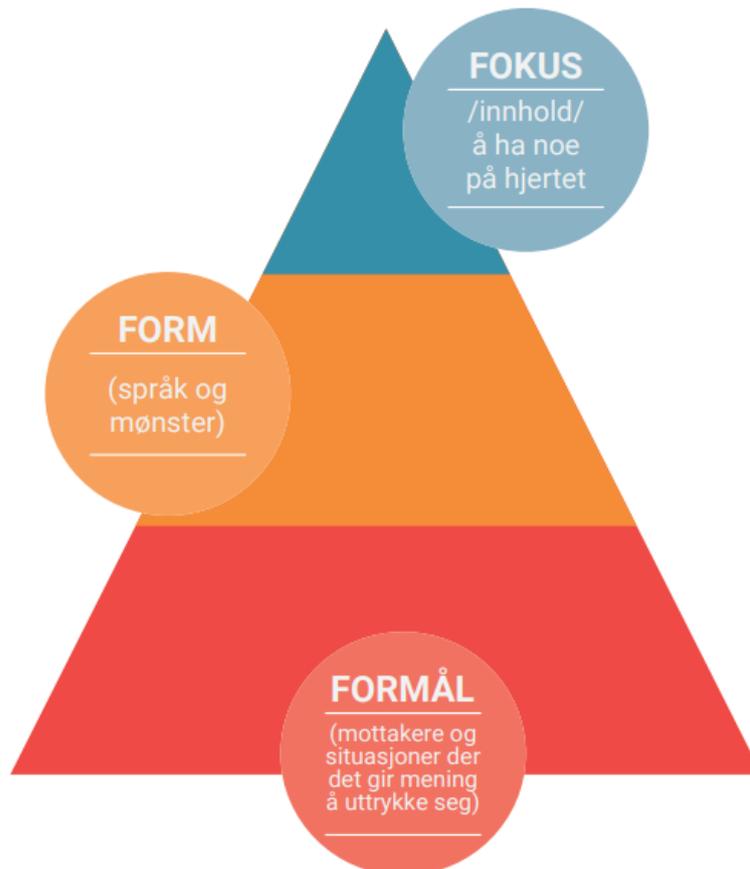
Skrivehjulet

Se www.skrivesenteret.no for mer informasjon

Meningsfylte skrivesituasjoner

jf Jon Smidts skrivetrekant

www.skrivesenteret.no

HVA – INNHOLD

Innholdet er det teksten din handler om. Når du skriver, kan innholdet være et svar på en skrivebestilling/oppgave, eller du ønsker selv å formidle noe.

HVORDAN – FORM

En tekst kan inneholde én eller flere skrivehandlinger, og disse kan overlape hverandre. Vi kan uttrykke dem ved hjelp av verb.

Språket hører også med til formen du gir en tekst, og sjangrene kan

HVORFOR – FORMÅL

Du bør være kjent med *formålet* med å skrive – hvorfor du skal skrive en tekst, hva den skal brukes til, hvem som skal lese den, og hvordan den vil bli vurdert.

Foss-strategien

FoSS = Forholdet Spørsmål – Svar

Foss er en strategi for å lære elevene å stille gode spørsmål til tekster, og den trener elevene i lesing på 4 nivåer.

Strategien utvikler elevenes evne til å tolke og reflektere over tilgjengelig informasjon. Elever som er gode på å lage spørsmål til tekst, er også bedre til å svare på spørsmål. Spørsmålstyper deles i to store hovedkategorier som igjen er delt i to underkategorier hver:

I BOKASPØRSMÅL:

- Akkurat der-spørsmål
- Tenk og let-spørsmål

I HODET MITT-SPØRSMÅL:

- Forfatteren og jeg-spørsmål
- På egen hånd-spørsmål

Eksempeltekst:

Anne må ha bilen i dag, fordi hun har det så travelt. Først skal hun på arbeid, så må hun handle. Dessuten skal hun hente ungene i barnehagen

I boka (reproduksjonsspørsmål)

- Akkurat der
Svaret er i teksten (enfingerspørsmål)
Tenk og let
Svar er flere steder i teksten, du må lete (flerfingerspørsmål)

I hodet (refleksjonsspørsmål)

- Forfatteren og jeg
Svaret er ikke direkte i teksten.
Du må tenke deg om
- På egenhånd -
Du må bruke din egen kunnskap

Eksempler på spørsmål:

- Type 1: hvem har bilen?
- Type 2: hvorfor har Anne det travelt?
- Type 3: hvor gammel er Anne?
- Type 4: hva kan skje når en kjører bil og har det travelt?

Læresamtale

Enkle og spontane «her og nå» samtaler

Læresamtalen brukes til korte og fokuserte refleksjoner rundt ett tema eller en konkret problemstilling. Strategien kan brukes både i idedugnadsfasen og i oppsummeringsfasen. Strategien må innarbeides godt for å fungere etter intensjonene. Dette er punktene som er de viktigste å legge vekt på:

- Elevene må venne seg til at små læresamtaler er hyppige innslag i en vanlig skoletime
- Samtaleøktene må være lette å organisere - snu deg til sidemannen/læringsvenn og diskuter
- Oppgaven må være formulert slik at elevene vet hva de skal snakke om ved å bruke
- igangsettende modellsetninger - dette får meg til å tenke på..., jeg tror at..., hva mener du er det viktigste her?... jeg har lært...
- Elevene må vite hvem som har kommunikasjonsansvaret - den som sitter nærmest vinduet begynner i dag
- Samtalen må ha en stram tidsramme (1-2 minutter). Det er bedre at tiden er for knapp enn at den er for romslig. Det er

bedre at elevene blir avbrutt midt i en interessant samtale enn

- At de kjeder seg og snakker om annet
- Elevene kan gjerne forberede seg alene før læresamtaler og bruke tankekart, notater... i forberedelsen.

Strategi for arbeid med å utforske meningen i ord

- Hvis det dukker opp et ord jeg ikke forstår, kan jeg...
...lese ordet en gang til og sjekke om jeg har lest det rett
- Hvis ikke det hjelper, kan jeg...
...lese setningen en gang til
- Hvis ikke det hjelper, kan jeg...
...lese videre, kanskje ordet blir forklart senere
- Hvis ordet ikke blir forklart i teksten, kan jeg...
...slå opp i ordboka og/eller spørre medelever
- Hvis jeg fremdeles ikke har funnet noen forklaring, kan jeg spørre lærer

Knyttneveprøven

1. Velg en bok
2. Les på en av sidene i boka
3. Bøy en finger!
 - a. Når et ord er vanskelig å lese
 - b. Når et ord er vanskelig å forstå
4. Har du bøyd hele hånda før siden er lest ferdig kan du:
 - a. Prøve en side til
 - b. Finne ei lettere bok
 - c. Si fra til lærer

Ord3F

Forventning	Form	Forklaring
<ul style="list-style-type: none">• Skap spenning om ordets betydning• Minn om den sammen- hengen de inngår i	<ul style="list-style-type: none">• Bokstavsekvenser• Stavelser• Morfemer• Ord i ord• Øving: Les, si, skriv• Orddiktat	<ul style="list-style-type: none">• Fra ordliste• Synonymer og motsetninger• Daglige og faglige assosiasjoner• Tegning• Egne setninger

Ideer på nett:

- Moava.no
- hjemmeside: Lesesenteret
- Locus.no
- Naturfag.no
- Språkverksted – Lyster, Tingleff, Tingleff forlag
- Språkleker: Frost, Lønnegaard, universitetsforlaget
- Lesing Er: Lesesenteret, utd.dir.
- LEBAB språklæring for minoritetsspråklige (Liknes skole)
- Ringerikematerialet - Lyster, Tingleff, Tingleff forlag
- Ord som gror – Lørenskog kommune